

Zielona Góra, 13.07.2026 r.

ZGWL.WZU.0007.06.2026

STANOWISKO

**Zrzeszenia Gmin Województwa Lubuskiego
nr 2/2026 z dnia 13.07.2026 r. w sprawie:**

**konieczności podjęcia działań systemowych
dotyczących organizacji indywidualnego
nauczania oraz wsparcia uczniów
ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi**

Zrzeszenie Gmin Województwa Lubuskiego, po analizie sygnałów przekazywanych przez gminy członkowskie, zwraca uwagę na narastający problem organizacyjny, kadrowy i finansowy, z jakim mierzą się szkoły prowadzone przez jednostki samorządu terytorialnego w związku ze wzrostem liczby uczniów wymagających szczególnych form wsparcia, w tym uczniów objętych indywidualnym nauczaniem.

Problem ten został zgłoszony m.in. przez Gminę Międzyrzecz, która wskazała na coraz częstsze sygnały dyrektorów szkół podstawowych dotyczące wzrostu liczby orzeczeń o potrzebie indywidualnego nauczania. W praktyce oznacza to konieczność niezwłocznego zorganizowania zajęć dla ucznia, niezależnie od realnych możliwości kadrowych szkoły, dostępności nauczycieli danej specjalności oraz aktualnego obciążenia pracowników pedagogicznych.

Dane z ostatnich lat potwierdzają bardzo dynamiczny wzrost liczby uczniów wymagających szczególnej organizacji procesu kształcenia. W roku szkolnym 2020/2021 liczba uczniów z orzeczeniem o potrzebie kształcenia specjalnego wynosiła 225 422, natomiast w roku szkolnym 2025/2026 już 385 371. Oznacza to wzrost o blisko 160 tys. uczniów w ciągu pięciu lat szkolnych.

Jeszcze bardziej dynamicznie rośnie liczba uczniów posiadających orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego ze względu na autyzm. W roku szkolnym 2020/2021 było to 54 560 uczniów, natomiast w roku szkolnym 2025/2026 już 155 927. Oznacza to niemal trzykrotny wzrost tej grupy uczniów w ciągu pięciu lat.

ZGWL podkreśla, że dane dotyczące kształcenia specjalnego nie są tożsame z danymi dotyczącymi indywidualnego nauczania. Pokazują jednak skalę zmian, z którymi muszą mierzyć się szkoły ogólnodostępne oraz organy prowadzące. Coraz większa liczba uczniów wymagających specjalistycznego wsparcia, dostosowania organizacji pracy szkoły, dodatkowych

zajęć, opieki specjalistów i indywidualizacji procesu nauczania znacząco wpływa na codzienne funkcjonowanie placówek.

Samorządy nie kwestionują prawa uczniów do pomocy dostosowanej do ich potrzeb. Przeciwnie, gminy od lat realizują zadania oświatowe, zapewniając możliwie najlepsze warunki edukacji dzieciom i młodzieży, również tym wymagającym szczególnego wsparcia. Należy jednak jasno wskazać, że obowiązki nakładane na szkoły i organy prowadzące muszą być powiązane z realnymi możliwościami kadrowymi, organizacyjnymi i finansowymi.

Indywidualne nauczanie powinno pozostawać rozwiązaniem o charakterze wyjątkowym, stosowanym w sytuacjach, gdy stan zdrowia ucznia uniemożliwia lub znacząco utrudnia udział w regularnych zajęciach szkolnych. Tymczasem z informacji przekazywanych przez dyrektorów szkół wynika, że forma ta bywa coraz częściej postrzegana jako sposób rozwiązania problemów edukacyjnych, frekwencyjnych lub wychowawczych, a nie wyłącznie jako szczególna forma kształcenia wynikająca z obiektywnych przesłanek zdrowotnych.

Dyrektorzy szkół znajdują się w sytuacji szczególnie trudnej. Po otrzymaniu orzeczenia są zobowiązani do jego realizacji, nie posiadając jednocześnie realnych narzędzi pozwalających na ocenę zasadności wydanej decyzji ani wpływu na liczbę orzeczeń. Skutki tych decyzji zarówno organizacyjne, kadrowe i finansowe ponoszą szkoły oraz jednostki samorządu terytorialnego.

W wielu placówkach nauczyciele realizują już zwiększony wymiar zatrudnienia, a mimo to konieczne jest zapewnianie kolejnych godzin indywidualnego nauczania, często w warunkach braków kadrowych. Prowadzi to do przeciążenia kadry pedagogicznej, trudności w organizacji zastępstw, dezorganizacji pracy szkoły oraz realnego ryzyka obniżenia jakości kształcenia pozostałych uczniów.

Zrzeszenie Gmin Województwa Lubuskiego zwraca również uwagę, że edukacja włączająca, choć słuszna co do zasady, wymaga odpowiednich warunków realizacji. Nie może być rozumiana wyłącznie jako przeniesienie większej liczby zadań do szkół ogólnodostępnych bez zapewnienia im odpowiedniej liczby specjalistów, nauczycieli wspomagających, psychologów, pedagogów, asystentów oraz środków finansowych.

W związku z powyższym ZGWL postuluje:

1. przeprowadzenie przez Ministerstwo Edukacji Narodowej pogłębionej analizy skali wzrostu liczby orzeczeń o potrzebie indywidualnego nauczania oraz orzeczeń o potrzebie kształcenia specjalnego, z uwzględnieniem skutków organizacyjnych, kadrowych i finansowych dla szkół oraz jednostek samorządu terytorialnego;

2. wypracowanie bardziej precyzyjnych i jednolitych zasad kierowania uczniów na indywidualne nauczanie, tak aby forma ta była stosowana zgodnie z jej celem i wyłącznie w przypadkach rzeczywiście tego wymagających;
3. wzmocnienie współpracy pomiędzy Ministerstwem Edukacji Narodowej, kuratoriami oświaty, poradniami psychologiczno-pedagogicznymi, środowiskami lekarskimi, dyrektorami szkół i organami prowadzącymi;
4. przygotowanie wytycznych dla podmiotów uczestniczących w procesie wydawania orzeczeń, uwzględniających nie tylko sytuację ucznia, ale również praktyczne konsekwencje organizacyjne dla szkoły;
5. zapewnienie adekwatnego finansowania i urealnienie potrzeb oświatowych na realizację zadań związanych z organizacją indywidualnego nauczania oraz kształcenia uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi;
6. zwiększenie dostępności specjalistów w szkołach, w szczególności psychologów, pedagogów specjalnych, terapeutów i nauczycieli wspomagających;
7. rozwijanie rozwiązań alternatywnych wobec pełnego wyłączenia ucznia z życia klasy i szkoły, tam gdzie pozwala na to jego sytuacja zdrowotna, tak aby możliwe było utrzymanie kontaktu ze środowiskiem rówieśniczym i szkolnym;
8. uwzględnienie głosu samorządów w pracach nad zmianami przepisów dotyczących organizacji pomocy psychologiczno-pedagogicznej, indywidualnego nauczania i edukacji włączającej.

ZGWL stoi na stanowisku, że problem ma charakter systemowy i ponadlokalny. Nie może być rozwiązywany wyłącznie na poziomie pojedynczej szkoły, dyrektora czy organu prowadzącego. Wymaga współpracy administracji rządowej, samorządów, poradni psychologiczno-pedagogicznych, środowisk medycznych oraz przedstawicieli szkół.

Jednostki samorządu terytorialnego są gotowe do dalszej współpracy i udziału w wypracowywaniu rozwiązań, które będą chronić prawa uczniów wymagających szczególnego wsparcia, a jednocześnie pozwolą szkołom funkcjonować w sposób stabilny, racjonalny i odpowiedzialny.

PREZES
Zarząd Gmin Województwa Lubuskiego

Bartłomiej Kucharyk

